

Правото на равенство в Европа: Директиви на ЕС за равенството и законодателство в областта

Питър Рединг
Старши юридически съветник
28 септември 2020 г.

Финансиран в рамките на програма „Права, равенство и гражданство“
на ЕК за 2014-2020г.

1

Правото на равенство в Европа

- Връзки между:
 - Директивите на ЕС за равенството и рамките на ЕС за правата на човека
 - ЕС и Съвет на Европа
 - ЕС и ООН

2

Равенството като човешко право

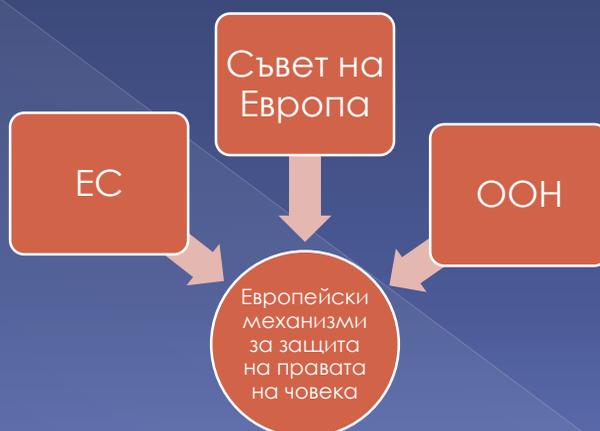
„Съюзът се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, на свободата, демокрацията, **равенството**, правовата държава, както и на **зачитането на правата на човека**, включително правата на лицата, които принадлежат към **малцинства**. Тези ценности са общи за държавите-членки в общество, чиито характеристики са **плюрализмът, недискриминацията, толерантността, справедливостта, солидарността и равенството между жените и мъжете.**“

Член 2, Договор за ЕС

3

Правото на равенство в Европа: институции

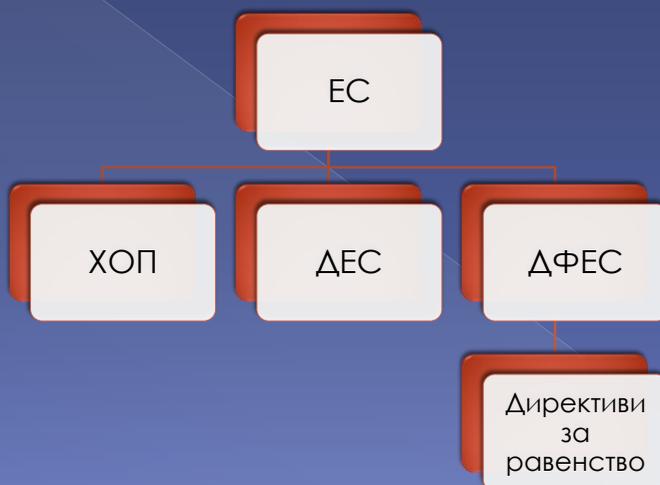

4

Правото на равенство: правни рамки

Договор от Лисабон, 2009 г.

Договор от Лисабон: ДЕС

- Предвижда цели на ЕС, като в сърцевината им стоят равенството и други права на човека
- Хартата на основните права има същия статут като ДЕС и ДФЕС: чл. 6(1)
- Изисква от ЕС да се присъедини към ЕКПЧ: чл. 6(2)
- Основните права по ЕКПЧ и държавите членки представляват „общи принципи“ на правото на Съюза: чл. 6(3)

7

Договор от Лисабон: ДФЕС

- Организира функционирането и областите на компетентност на ЕС
- Правомощия за разработване на Директиви за равенството, основано на пола, расата или етническият произход, религията или убежденията, уврежданията, възрастта или сексуалната ориентация: чл. 19
 - Директива за расата 2000/43/ЕО
 - Рамкова директива 2000/78/ЕО
 - Директива за пола, стоките и услугите 2004/113/ЕО
 - Изменена Директива за равенство между половете на пазара на труда 2006/54/ЕО
- **Бележка:** Предложението за Хоризонтална директива 2008 г. (да допълни Рамковата директива) не е реализирано

	Работа	Социално осигуряване	GFS	Жилища	Образование
Раса	Да	Да	Да	Да	Да
Пол	Да	Да	Да	Да	Не
Увреждания	Да	Не	Не	Не	Не
СО	Да	Не	Не	Не	Не
РУ	Да	Не	Не	Не	Не
Възраст	Да	Не	Не	Не	Не

8

Харта на основните права

- Договорена през декември 2000 г., но не е правно обвързваща до 1 декември 2009 г.
- Предвижда ключови права на човека за гражданите на ЕС във връзка с областите достойнство, свобода, равенство, солидарност, граждански права и правосъдие, в които ЕС има компетентност
- Хартата се прилага за всички институции на ЕС, законодателство и политики и за държавите членки при изпълнение на законодателството на ЕС
- Хартата се изпълнява директно от СЕС спрямо институции на ЕС и държави членки
- Националните съдилища трябва да прилагат Хартата по дела, засягащи прилагането на закон на ЕС (включително Директивите за равенството)

9

Харта на основните права

Право на недискриминация

„Забранена е всяка форма на дискриминация, **основана по-специално на** пол, раса, цвят на кожата, етнически или социален произход, **генетични характеристики, език, религия или убеждения, политически или други мнения, принадлежност към национално малцинство, имотно състояние, рождение, увреждане, възраст или сексуална ориентация**“: чл. 21(1)

	Директиви за равенството	Харта: чл. 21
Статут	„Рамка“ за равенство, която трябва да се изпълнява от националните правителства	Конституционно право на равенство
Резултат		Да не се прилагат непоследователни национални закони Посочване, когато закони на ЕС са несъвместими с Хартата
Прилагане	Държави членки	Държави членки и институции на ЕС (напр. предложени закони)
Характеристики	Ограничени до шест конкретни характеристики	По-широка (напр. политически мнения, език)

Производства в ЕС по Хартата и Директивата за пола

Европейска комисия срещу Република Полша С-619/18
Юни 2019 г.

Европейска комисия срещу Република Полша С-193/18
Ноември 2019 г.

Съдебна независимост, върховенство на закона и пол

Дискриминация при реформите на полската система на съдилищата във връзка с пенсионната възраст

Чл. 7 ДЕС: ЕК отчита риск от сериозно нарушение на чл. 2:

„зачитане на човешкото достойнство, на свободата, демокрацията, **равенството, правата държава**, както и на **зачитането на правата на човека**, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства“

Съдия Малгожата Герсдорф, бивш председател на Върховния съд на Полша: април 2020 г.

Превръща ли се Полша в авторитарна държава?
„Надявам се, че все още не, но бързо се движим натат.“

11

Производства в ЕС по Хартата и Директивата за пола

Европейска комисия срещу Република Полша С-619/18
Юни 2019 г.

- Възрастта за пенсиониране на съдиите от Върховния съд е намалена на 65 г.:

В резултат на това една трета автоматично трябва да се пенсионира

- Еwentуално удължаване е по усмотрение на президента на републиката

- Производство в ЕС по чл. 258 за неспазване на ДЕС

Решение: нарушение на чл. 19(1) ДФЕС и чл. 47 от Хартата относно правото на ефективно средство за защита

Нарушаване на изискването за съдебна независимост и безпристрастност

12

Директивите на ЕС и ЕКПЧ

- Връзка между ЕКПЧ и Директивите на ЕС за равенството
- СЕС препраща към съдебната практика на ЕСПЧ, когато е релевантно за тълкуването на Директивите на ЕС за равенството
- Казус за религиозна дискриминация

15

Директиви на ЕС и чл. 14 ЕКПЧ

	Директиви за равенството	ЕКПЧ (чл. 14)
Обхват	Шест защитени характеристики	Чл. 14: включва „друг признак“, напр. затворник
Ключови понятия	Пряка и непряка дискриминация Тормоз Разумно приспособяване (увреждане)	Пряка и непряка дискриминация (но забележете, че пряката дискриминация може да бъде оправдана) Разумно приспособяване
Когато бъдат ангажирани	И трябва да бъде в обхвата (напр. заетост, услуги, образование)	Не е самостоятелно право, трябва да бъде ангажирано друго право: - Чл. 9: Свобода на религията и дискриминация (носене на религиозно облекло на работа); - Чл. 8: Семейен живот и дискриминация (напр. дискриминация поради сексуална ориентация и работни придобивки)

16

Казус: религиозна дискриминация и свобода на религията

Свобода на религията

- Свобода на мисълта: чл. 9(1)
- Право на изповядване на религия
- Ограничения само когато: „необходими в едно демократично общество в интерес на обществената сигурност, за защитата на обществения ред, здравето и морала или за защитата на правата и свободите на другите.“ Чл. 9(2)
- Възможни ограничения на работата:
 - кодекси за облекло;
 - здраве и безопасност;
 - защита на правата на другите.

17

Религиозна дискриминация и свобода на религията

Защита срещу религиозна дискриминация, свобода на религията и свобода на изразяването

Право на равенство

Защита срещу дискриминация на ЛГБТИ, признаване на еднополови отношения

18

Религиозна дискриминация: кодекси за облекло

- **Eweida v UK, Chaplin v UK** No. 48425/10 ЕСПЧ, 15 януари 2013 г.
- Намеса на Комисията за равенство и права на човека
- Свобода на религията и претенции за религиозна дискриминация: чл. 9 и чл. 14
- Неуспешни претенции за пряка и непряка религиозна дискриминация в съдилищата в Обединеното кралство: дали съдилищата са приложили правилно националния закон против дискриминацията съгласно чл. 9 и чл. 14?
- Кои са основните елементи на правото на изповядване на религия при заетост в частния сектор?

19

Религиозна дискриминация: кодекси за облекло

Eweida v UK, Chaplin v UK

Решение:

Eweida, 5 до 2 налице е нарушение на чл. 9

Chaplin, единодушно не е налице нарушение на чл. 9

- Съдът подчертава значението на правото на религия и позитивното задължение на държавите да го защитават в частния сектор

Видимото носене на кръст или друго проявление не е необходимо да бъде **задължително изискване** на дадена религия, за да бъде защитено

Фактът, че служител може да **смени работата си**, не трябва да бъде решаващ за това дали има намеса в правата по чл. 9, а да бъде **фактор при преценката дали политиките са пропорционални**

20

Религиозна дискриминация: кодекси за облекло

Ewida v UK, Chaplin v UK

Релевантни принципи при претенции за непряка религиозна дискриминация:

Ewida

- Униформата осигурява професионален вид и брандът е легитимна цел
- Но мерките не са били пропорционални, защото:
 - (a) Други религиозни групи са могли да носят религиозно облекло заедно с униформите на ВА
 - (b) ВА е променил политиките си за униформите, за да позволи носенето на религиозните предмети

Chaplin

- Политиката за облеклото на медицинските сестри в болници е по причини, свързани със здравето и безопасността
- Опасения за нараняване на пациенти при закачане на предмети
- Някоя религиозна група не може да носи религиозни предмети

21

Религиозна дискриминация: кодекси за облекло

Achbita v G4S Secure Solutions C-157/15

14 март 2017 г.

Фактите: Ахбита е мюсюлманка, която работи на рецепция. Има неписано правило, че служители на G4S не могат да носят видими знаци за религиозни, философски и политически убеждения.

Ахбита желае да започне да носи ислямски шал на главата; казано ѝ е, че е против политиката за неутралност; след това компанията формално въвежда политика.

Решение:

Значението на религията и свободата на религията следва да се тълкуват съобразно чл. 9 ЕКПЧ.

22

Религиозна дискриминация: кодекси за облекло

Achbita v G4S Secure Solutions C-157/15

Решение:

Не е налице **пряка дискриминация**, тъй като политиката се отнася за всички религиозни, философски и политически убеждения

Относно **непряка дискриминация**:

- Целта на неутралността е легитимна и отговаря на Хартата, чл. 16 право на стопанска инициатива;
- Целта отговаря на решението на ЕСПЧ по Eweida;
- Политиката е „**подходяща**“, когато „се провежда действително по последователен и систематичен начин“
- Политиката е „**необходима**“, когато се прилага само за служители, които имат взаимодействие с клиенти
- Националните съдилища следва да преценят дали е налице непряка дискриминация

Анализ: непряка дискриминация:

- **Политиката се прилага за всички религии:** защо това е правен пропорционален?
- **Неутралност:** има ли същото приложение в частния сектор както обосноваването на секуларизма в публичния сектор? Как облеклото засяга способността да бъдеш неутрален на работното място?
- **Роли, свързани с връзка с клиента:** защо служителите не може да носят религиозно облекло, когато работят с клиенти?

23

Религиозна дискриминация и права на ЛГБТИ

- **Ladele v UK, McFarlane v UK No. 31471/18**
- Неуспешни претенции за пряка и непряка религиозна дискриминация в Обединеното кралство
- Дали съдилищата в Обединеното кралство са приложили правилно националния закон против дискриминацията съгласно чл. 9 и чл. 14?
- Обосновка на ЕСПЧ, която е относима към тълкуването на Директива 2000/78/ЕО във връзка с религиозната дискриминация

24

Религиозна дискриминация и права на ЛГБТИ

Ladele v UK, McFarlane v UK

Решение:

Ladele, 5 до 2 не е налице нарушение на чл. 9 и чл. 14

McFarlane, единодушно не е налице нарушение на чл. 9 и чл. 14

Чл. 9 е квалифицирано право: може да бъде ограничено, за да защити правата на други

Ladele: Местните органи имат право да прилагат политики за служители, които не са дискриминиращи спрямо други на основание сексуална ориентация във връзка с **публичните услуги** на граждански партньорства

McFarlane: консултиращата организация има право да налага политика за предоставяне на консултантски услуги без дискриминация

25

Религиозна дискриминация и права на ЛГБТИ

Ladele v UK, McFarlane v UK

- Директива 2000/78/ЕО, защитата срещу религиозна дискриминация следва да се тълкува в светлината на съдебната практика по чл. 9 ЕКПЧ относно защитата на лица срещу дискриминация поради сексуална ориентация
- Отговаря на чл. 4(2), изключение за работни изисквания, налагащи конкретна религия, но НЕ позволява дискриминация на други основания
- Отговаря на чл. 21 от Хартата за основните права, която забранява дискриминация на основания, включващи сексуална ориентация, и следва да се прилага при тълкуване на Директивата

26

Религиозна дискриминация и права на ЛГБТИ: публичен и религиозен/частен живот

27

ЕС и ООН

- КПУ влиза в сила на 3 май 2008 г., ратифицирана от ЕС на 11 януари 2011 г.
- Първо ратифициране от ЕС на международна конвенция за правата на човека: ратифициране на други конвенции на ООН?
- КПУ е обвързваща за институциите и правото на ЕС

28

Ратифициране на КПХУ от ЕС: последствия

- Правото на ЕС не съответства изцяло на КПХУ:
 - няма защита от дискриминация на основа на увреждане при услуги, настаняване, образование и здравеопазване (вж. предложение за директива)
 - **Заключителни наблюдения относно ЕС на Комитета по КПХУ, 2/10/2015**
- КПХУ е релевантна за тълкуването на закона против дискриминация на основата на увреждане
 - значение на увреждане
 - изискване за разумно приспособяване

29

Съдебна практика при дискриминация на основа на увреждане

Chacon Navas C-13/05 11 юли 2006 г.

Значение на увреждане

Няма определение в Рамкова директива 2000/78/EO

Решение: говори за „ограничение, което е породено конкретно от физически, умствени или психологически недостатъци и което пречатства участието на засегнатото лице в професионалния живот“ и вероятно „ще продължи дълго време“

Заболяване само по себе си не представлява увреждане

30

Съдебна практика при дискриминация на основа на увреждане

Ring C-335/11 and Werge Germany C-337/11

11 април 2013 г.

Фактите:

- Г-жа Ринг работи в жилищна асоциация и страда от постоянна болка в гърба. Г-жа Уердж работи като офис асистент и е пострадала при пътен инцидент, при който е понесла нараняване на главата
- И двете са освободени от работа съгласно договорите си, които позволяват освобождаване с едномесечно предизвестие при заболяване за общо 120 дни през 12-месечен период
- Ищците твърдят, че имат увреждания и е трябвало да им бъде предложено разумно приспособяване като работа на непълнен работен ден

31

Съдебна практика при дискриминация на основа на увреждане

Ring C-335/11 и Werge C-337/11

Решение:

Тъй като КПХУ е ратифицирана от ЕС, Директива 2000/78 **трябва да се тълкува последователно, доколкото е възможно**

Прилагане на определението по КПХУ (чл. 1):

„включват лица с трайна физическа, психическа, интелектуална и сетивна недостатъчност, която при взаимодействие с обкръжаващата ги среда би могла да възпрепятства тяхното пълноценно и ефективно участие в обществото равноправно с останалите“

Заболяване може да представлява увреждане, когато горните критерии са изпълнени

32

Заклучения

- Директивите за равенството са **тясно свързани** с рамките за правата на човека в ЕС, СЕ и ООН и са основни за постигане на разбиране на връзките
- Рамките за правата на човека предвиждат **конституционни права** на равенство и свързани права, които **допълват Директивите за равенството**
- Директивите за равенството и рамките за правата на човека в ЕС, СЕ и ООН са **жизненоважни** за насърчаване на правото на равенство и другите права на човека

